

Mohácsi János felv.

TÖRETLEN UTAKON

Kísérletek a cigánytanulók
iskoláztatására

II.

Zala megye nagykanizsai járásában szinte tudományos mélységben foglalkoznak a cigánytanulók helyzetével. *Kotnyek István* tanulmányi felügyelő „A leghátrányosabb helyzetben”, *Csabai Béla* galamboki igazgató „A cigánytanulók helyzete...” címmel írt figyelemre érdemes tanulmányt ez ügyben. Nem véletlen tehát, hogy az ország első cigánykollégiuma ebben a térségben létesült. *Kotnyek István* a kollégium kezdeményezője, *Csabai Béla* pedig igazgatója a csapi kollégium iskolarészlegének is.

Kovács Lajos megyei osztályvezető a cigánytanulókkal kapcsolatos problémakör lényegét így fogalmazta meg beszélgetésünk alkalmával: „Ha az alsó tagozaton nem tudunk csatát nyerni, az egész

küzdelmet elvesztettük.” Csapi község cigánykollégiuma ezért kizárólag alsó tagozatos gyermekeket fogad be. A 60 férőhelyes otthonban jelenleg 45 gyermek lakik, a kastélyféle épülettől pár lépésre álló iskolában 3 osztályban folyik a tanítás (A 2—4. osztály öszszevont.)

„ITT TISZTESSÉGES ÜGY
INDUL...”

Az első benyomás olyan, amelyet vártam. Frissen tatarozott épület, földszintjén konyha és ebédlő, minden ragyog a tisztaságtól, a hálótermek kis ágyai katonásan bevetve. Töméntelen játék, könyv; tévékészülékek, rádiók, egyebek. A Nők Lapja felhívására 10 ezer könyv érkezett, a könyv elborítja a tá-

gas épületet, esztendőig nem lesz gond könyvvásárlásra. Az iskolában jól öltözött, tiszta gyermekek, a tanító nénik kérdéseire talpraesetten felelgetnek, általában kedvelik a kollégiumot. Egy részük erősen túlkoros, ez nagy gond, a jövőben normál korúakkal szeretnék benépesíteni az otthont és az iskolát. Az „alsó tagozatos koncepció” csak így válhat valóra.

Az irodában egy holtfáradt ember fogad, egész éjjel bumlizott valami felszerelés-ügyben: *Bán József*, aki a galamboki napköziből jött ide otthonigazgatónak. A tekintetéből látom, hogy nem nagyon örül a látogatásnak, érthető, az otthon alig négyhónapos, de már tévések, rádiósok, újságírók légiója rohanta meg. A cigánytéma: divattá lett. Amint azonban beszélgetni kezdünk, *Bán József*ben kigyullad az agitatori szenvedély, s erre a szenvedélyre itt nagy szükség van.

— Ne hidd ám, hogy ez valami romantikus parádé, amit csinálunk. Menni kell és szervezni, másképp nem megy. Hatvan helyünkön 70 gyermek fordult meg nálunk a 4 hónap alatt, most 45 lakónk van. Volt, hogy a hazalátogatót nem eresztették vissza; volt, hogy a szülő innen vitte el a gyereket. A téli szünetben 100 kilométeres kört jártunk be, mindenkit meglátogattunk, új iskolaköteleseket is találtunk, olyat, akinek itt van a testvére. Így nőtt meg a létszámunk a karácsony előtti 37-ről a mostani 45-re.

— Hogy fogtatok hozzá induláskor a munkához?

— Először is leszedtük a gyermekekről a rongyokat, fertőtlenítettük, nylonzsákba raktuk, félretettük. Aztán tiszta, rendes, új kollégiumi ruhába öltöztettük őket: mindegyiknek van inge, gatyája, ruhája, cipője, pizzamája, kabátja, tornaruhája, tisztálkodási felszerelése és még sorolhatnám. Amikor jön a szülő, megmutatjuk neki, milyen szép a gyereke a szép ruhában, kapjon kedvet, hogy ő is vegyen majd neki, mert hisz nem vásárolhatjuk örök-ké mi az összes ruházatot. Amikor pedig a gyermek hazalátogatót, levesszük róla a benti ruhát, a régi göncöket adjuk rá, érezze a különbséget, követeljen otthon a családtól. Az eredmény? Már számolhatom a családokat, ahonnan új ruhában küldték vissza a göncökben hazaeresztett gyereket. A gyerek követelte ki magának! Hallottam olyat is, hogy a gyerek nekiesett, és rendbetette a putrit. Hát így kell azt érteni, hogy a kollégium „robantja” a putrit. Tudod, ná-

lunk a szoktatás fontosabb, mint az oktatás. Enni, mosakodni, mindenre meg kell tanítani őket, még aludni is, mert a putriban, kunyhóban hárman-négyen aludtak együtt, s eleinte itt sem tudott a gyerek egyedül aludni egy ágyban. De a szülőket is nevelnünk kell. Családszeretetre, gyermekszeretetre.

— Úgy tudom, a cigányok nagyon is családiasak.

— De nem a mi fogalmaink szerint. Hogy a gyermek, a család felelősséget is jelent, kötelességeket, gondoskodást — ezt ők még nem érzik. Föl akarjuk kelteni bennük ezt az érzést. Kialakítani a normális családfogalmat.

— Módszereitek?

— Színes, eleven, vonzó foglalkozások — sok-sok apró sikerélmény biztosítása. Szak-köreink is vannak, sajnos, politechnikai műhelyünk egyelőre nincs, pedig nagyon kellene.

— Mennyibe kerül mindez?

— Kétszáz ezer az évi ruha-keretünk és 260 ezer az élelmezésünk. A többi már nem „cigányköltség”.

Kettős élménnyel búcsúozom. Szocialista brigád érkezik mikrobuszon Várpalotáról; hatalmas ajándécsomagokat hoztak. A folyosón pedig ebéd előtti kézmosáshoz sorakoznak a kis elsősök. Hozzájuk lépek.

— Nyújtsa fel a kezét, aki nagyon éhes!

Egyetlen kéz sem emelkedik a magasba. Négy hónap alatt már elfelejtették, hogy éhes is lehet az ember. Hodászra gondolok, s megvilágosodik bennem ennek az egész vállalkozásnak a nagyszerűsége.

A kollégium avatásakor *Kovács Lajos* ezt írta az otthon vendégkönyvébe: „Holnap itt tisztességes ügy indul. Kísérlet az embernevelésre. Töretlen utakon.”

Tisztességes ügy, igen. Csak azt nem értem, hogy *miért kísérlet és miért egyedi*. Bulgáriában a cigánytanulók 10 százaléka lakik cigánykollégiumban, nálunk a százvalahány körzeti diákonthon mellett ez az egy létezik. Márpedig az idő sürget. Kollégiumokra van szükség, nem hosszadalmas „kísérletekre”. És egy kis presszióra; ha úgy tetszik keményebb humanizmusra; ha úgy tetszik — a mindenkire kötelező jogszabályok törvényes és következetes alkalmazására, hogy a nagy költséggel megépített iskola és otthon ne lehessen átjáróház.

KÉT LEVÉL

Egy levelet forgatok a kezemben. Aláírással érkezett a szerkesztőségbe, hogy publikáljuk. Dühös írás, azért dühös, mert „túl sokat költünk

a cigányokra”, ezért nem jut az oktatásnak elég pénz.

Hiba lenne tagadni, hogy a cigánytanulók iskoláztatása jelentős összegbe kerül. Hogy ez miért nem kidobott pénz, arról is szoltunk. Önmagam megnyugtatóan s olvasóink tájékoztatása végett utána néztem, hogy mekkora összegről lehet szó. Országos adatokat nem sikerült összeállítani, de Nyíregyházán **Batári Kálmán** segítette tájékoztatni, hogy mibe kerülnek a városnak a cigánytanulók. Nos, a város iskoláinak összköltségvetése 30 millió forint, ebből a cigánytanulók speciális többletköltsége 370 ezer forint, tehát az iskolai költségvetés 1,2 százaléka.

Igy hát senki ne higgye, hogy „a cigánygyerekek elviszik az oktatás pénzét”! Inkább azon lehetne töprengeni, elég-e az, amit teszünk. A nagyüzemi gazdálkodás korában a kisipari módszerek nem mindig szűlnék eredményt. Csődöt, kudarcot annál gyakrabban.

A másik levelet **Pataki István** tette elém a nyíregyházi cigányiskolában. Börtönből írta egy cigányapa.

„Igen tisztelt Tanítónő! ... Nem is tudom hálám és örömöm kifejezni, hogy Ön annyira szívén viseli az én és a gyerekeim sorsát, jövőjét... A pénz hazaküldését újra kérelmeztem, valószínű, hogy engedélyezni fogja a Parancsnok Úr. Ezenkívül a hátralevő hónapokban keresetemet felét automatikusan az Ön címére elküldik.

Igy nagyon szépen megkérem, hogy amit velem tudatott a levélben, a lakással kapcsolatban mindent az Ön belátása szerint rendezzen el...

Gyermekeimnek azt üzenem, tanuljanak szorgalmasan, és viselkedjenek jól, fogadjanak szót a tanító néni-nek, csókolom a kis Mazolka lányomat és a két fiamat... Maradok őszinte szeretettel, tiszteltettel.”

Amikor nekiindultam Szabolcsnak és Zalának, azt terveztem, hogy valami nagyon-nagyon szépet írok majd azokról a kollégáimról is, akik vállalták a legnehezebb terepet. Ez a levél azonban többet mond minden áradó-zásnál. Tanúsítja, hogy mi mindennel kell a cigányiskola pedagógusának törődnie, s nagyon szépen bizonyítja, hogy az őszinte gondoskodás nyomán bízalom terem a bizalmatlan lelkekben.

Engem pedig abban erősített meg ez a levél, hogy a cigányság igenis ki akar törni a történelem zártá, s ha nyújtjuk neki, elfogadja a gyámolító kezét.

NEM DOLGOZUNK HIÁBAI

Erőfeszítésekről, sikerekről, gondokról próbáltam halvány vázlatot rajzolni az eddigiekben, de ebből még nem látható, hobbón indultunk, elérkeztünk-e valahová, s merre-hogyan tovább.

Faragó László, a Művelődésiügyi Minisztérium csoportvezetője készséggel vállalkozik a tájékoztatásra. Szakértője az „általános iskolai cigánykérdésnek”, több mint 10 esztendeje foglalkozik a cigánytanulók problémáival.

— **Mikor figyelt föl az oktatásügy először az iskolai cigányproblémára?**

— Az ötvenes évek második felében riasztó adatok érkeztek néhány — s egyre több — helyről, hogy az első négy osztályban, ezen belül különösen az első osztályban igen magas a tanévvesztők száma. Megvizsgáltuk közelebbről a dolgot, és szembetalálkoztunk azzal a ténnyel, hogy az eredménytelen tanulók közt igen sok a cigánygyerek. Ezért az 1957—58-as tanévben felmérést végeztünk, amely először tárta fel számszerűen, hogy jelentős tömeggel, mintegy 28 ezer cigánygyerekekkel kell (akkor még) számolnunk. Ötvenöt százaléku eredménytelen maradt, és a 28 ezerből mindössze 3200-an jutottak át a felső tagozatra. A nyugtalanító adatok arra kötelezték az oktatásügyet, hogy nagyon nyíltan és határozottan fogjon hozzá a kérdés megoldásához.

— **Milyen intézkedések születtek a felismerés nyomán?**

— Eleinte magunk is bizonytalanok voltunk, féltünk attól, hogy elválasszuk a kérdést a hátrányos helyzetűek általános kérdésétől. Később rá kellett jönnünk, hogy a cigánygyermek olyan környezetből jönnek, amely messze alatta áll a leghátrányosabb helyzetű nem cigánytanuló környezetének is. Szeparálnunk kellett tehát az ügyet, épp azért, hogy ezt a különleges hátrányt leküzdjük, hogy a hátrány felszámolásával segítsünk feloldani a cigányság különültségét. Magyarán: azért van szükség külön cigány tanulócsoporthoz, hogy erre az elkülönülésre később ne legyen szükség. A hatvanegyes párthatározat után, hatvankettőben születtek meg az első rendelkezések, amelyek lehetővé tették, hogy ahol indokolt, ott cigánytanulócsoporthoz lehet — átmene-tileg — szervezni. Így jöttek létre a cigányosztályok, cigánynapközök és a kollégiumok Zalában.

— **Mi volt a következő lépés?**

— Hamar beláttuk, hogy ez

önmagában nem elegendő. A mai iskola a nem cigánytanulók esetében sem lehet megóvoda nélkül. Ez fokozottan érvényes a cigánytanulókra. Az első év ugyanis azzal telt el az iskolában, hogy meg kellett őket tanítani magyarul, az alapvető szavak, fogalmak értelmére. Ezért egy 1967-es utasítás már arról intézkedik, hogy ahol óvoda van, ott a helyi szervek segítsék elő minél több cigánygyermek bekeverését, ahol erre nincs mód, ott féléves előkészítőt kell szervezni — nyelvyakorlás és az alapvető jártasságok, készségek elsajátítása céljából. Ma már tudjuk, hogy ez is kevés, ezért ettől a tanévtől 10 hónapra növeltük az előkészítés időszakát. Ez egyébként nemcsak a cigánygyermekekre vonatkozik.

— **Gyakran hallani, hogy csak kidobjuk az ablakon a pénzt, pazaroljuk az erőnket, nincs semmi látszatja a munkánkknak.**

— Igaz, nem dicsekedhetünk látványos sikerekkel, de van eredmény máris, s nem is kicsi. Legutóbb 70-ben végeztünk felmérést, ebből kiderült, hogy az 57-es 12 százalékkal szemben már a cigánytanulók 30 százaléka jutott a felső tagozatra. Ötvenhétben a 28 ezerből hiányzásai miatt 7700 maradt osztályozatlan; 70-ben a közel 60 ezerből már csak 6 ezer. Tehát, ha nincs is okunk elégedettségre, ezek a számok azt mutatják, hogy nem dolgozunk hiába. Van előrelépés.

— **Mi a művelődésügy programja a jövőre nézve?**

— El kell érniük, hogy maradéktalanul érvényt szerezzünk a tankötelezettségi törvénynek, ebben a tekintetben a közigazgatásnak határozottabbnak és szigorúbbnak kell lennie. Ha a gyermek rendszeresen bejár az iskolába, félig nyert ügyünk van. Fokoznunk kell a szociális támogatást, ahol ez szükséges. Megbízhatóbbá kell tenni a cigánygyermek iskolaeletét vizsgálatát, hogy valóban csak azok kerüljenek közülük gyogyepedagógiai intézetbe, akik értelmi fogyatékosok. A fejlődésben időlegesen elmaradt cigánygyermek részére külön korrekciós osztályokat kell szerveznünk. Helyeseljük újabb kollégiumok létesítését. S ami szintén fontos: tapasztalatserkét fogunk szervezni, kiadványokat adunk közre, hogy a cigánytanulókkal való foglalkozás legjobb módszerei gyorsabban terjedjenek. A 100—400 forintig terjedő működési pótlékot azoknak a pedagógusoknak is meg akarjuk adni, akik nem tiszta cigányosztályban tanítanak, hanem olyanban, melyben a cigány-

tanulók létszáma eléri az 50 százalékot.

A RIPORTER MEDITÁCIÓJA

Most, hogy utam végére értem, őszintén mondom, teljesen nyugodt vagyok afelől, hogy az iskolai cigánykérdés jó kezekben van. Tisztán látó, humánus gondolkodású emberekkel találkoztam az apparátusokban és az iskolákban. Pedagógusokkal, akik elszántan haladnak a sok kudarc-csal és kevés sikerrel kikövezett, önként vállalt úton.

Mégis kételyeim vannak, nyugtalanság fog el, amikor újra meg újra szembenézek a kérdéssel: *biztos-e, hogy sikerül?* Kételyeim mindenekelőtt *módszerbeliek*. Gondoljuk csak el: bejön a gyerek a putrik szabadabb, „természet-ti” világából az iskolába, mi beültetjük a padba, füzetet, könyvet nyomunk a kezébe, a leghagyományosabb stílusú verbális magyarázattal tömjük a fejét, s csodálkozunk, ha kifárad, nem figyel. Sok cigányosztályban nincsenek manipulációs eszközök, nincs műhely, nincs kézimunka, egyes helyeken nem tartanak ének-zene órákat (!), mondván, hogy minden percet föl kell használni a felzárkóztatásra. Épp azokat a foglalkozásokat mellőzzük gyakran, amelyek a legnagyobb kedvet kelthetnék a putrik népének gyermekeiben, leköthetnék figyelmüket, fokozhatnák készségüket, fejleszthetnék munkakészségüket.

A cigánytanulók 70—80 százaléka túlkoros, mi mégis úgy foglalkozunk velük, mint apró gyermekekkel. Ha „tudati szintjük” elmaradt is, annál mégis érettebbek, hogy ezt a dedós módszert huzamosan kibírják. S tesszük ezt ugyanakkor, amikor **Loránd Ferenc** már kitalált és kipróbált egy pompás metódust a túlkorosok oktatására-nevelésére. Ez pedig mindössze anynyiból áll, hogy az oktatást össze kell kapcsolni a *termelőmunkával*.

Mire gondolok? A legnehezebb probléma a cigányok rendszeres munkára szoktatása. Szerintem az egész kérdés megoldása ezen áll vagy bukik. Attól azonban, hogy a gyerek végigül hat-nyolc évet az iskolában s megtanul írni-olvasni, nem biztos, hogy utána radikálisan szakít apai hagyományával, és kitartó munkás lesz belőle. A falvakban legtöbbször nem várja munkaalkalom, a városba bumliáz a bizonytalan alkalmi munkákért nem éri meg, hogy törje magát. Ha azonban a cigányiskolákban megtanítanak ezeket a túlkoros tanulókat (legalább) egy-egy

olyan rész-szakmunkára, „betanított munka”-félére, amit a megye vagy a járás valamelyik közelebbi üzemében hasznosíthatnak, akkor nyert ügyünk lenne!

Itt kellene a szervezettebb társadalmi összefogás, a társadalmi segítség, az üzemekkel és állami gazdaságokkal való szorosabb, célszerűbb kapcsolat. Szép-szép, amit Csapi kapott az országtól, a könyvek és a játékok, meg-ható volt a várpalotai brigád ajándékhozó látogatása Csapi-ban, ám ugyanakkor az egy-szem cigányfiút, akit Várpalotára irányítottak egy szakmunkásképzőbe, helyhiány miatt visszaküldték.

Nem altruista segítségre van elsősorban szükség — arra is persze —, hanem szocialista szerződésekre a cigányiskolákkal, munkaszervezőkre, szakmairányításra! Itt kell megfogni a dolgot, ha biztos és viszonylag gyors sikert akarunk. Javasolom tehát, hogy fordítsuk meg a dolgot. Az átmeneti időszakban, amíg túlnyomórészt túlkorosakkal van dolgunk, első legyen a cigányiskolákban a konkrét-munkára képzés, az olyan rész-szakmunkára való betanítás, amely — a megye üze-meivel kötött szerződés kere-tében — biztos perspektívát ad az ifjúnak. Ne csak játékokat küldjenek az üzemek, hanem rendezzenek be ezekben az iskolákban a vállalatoknak dolgozó tan-, illetve termelő műhelyeket, az esetleges keresetből a tankötelesenek és az iskolának is juthatna. Állítom, hogy a tanulmányi munka színvonala is megjavulna, és a mainál sokkal többen jutnának el — a szakma, a biztos munka vonzásában — a nyolcadikig.

A többi kételyemről most már nem beszélek. Csupán annyit: a beszélgetésekből kiderült, hogy az oktatásügy kissé magárahagyottan kínló-dik. A helyi társadalmi, párt-és közigazgatási szervek nem állnak mögötte olyan erővel, amely a „komplex” siker leg-főbb biztosítéka lenne. *A pedagógiától várnak mindent: a teljes megváltást.*

Hadd idézzem még egyszer Kovács Lajos szép szavait: „Itt tisztességes ügy indul.”

Az. Tisztességes ügy. Egy nemzet kezét nyújt kitasztított-jainak. Mindent el kell kö-vetnünk, hogy — a bénító történelmi tapasztalatok ellenére — ez a tisztességes ügy sikeres befejezést nyerjen!

És megbecsülésel kell övez-nünk azokat a pedagógusokat, akik merészen ráléptek erre a töretlen útra, hogy járha-tóvá tegyék a következő nem-zedékek számára.

GYÓRI GYÖRGY

Gyertyás László felv.

Negyvenhárom év egy katedrán

Biztos vagyok benne, most már így marad bennem *Jobbágy Gábor* képe: *mosolyör-ző*. Pedig féltem a találko-zástól, hiszen arról kell ír-nom, hogy egy pedagógus el-búcsúzik a katedrától... S ez a katedra ezúttal igen fontos. Mert amikor váratlanul beléptem a kastélyosdombói is-kola tantermébe, a látvány megragadott. Tesla magnetofon volt a nevelői asztalon s mellette egy hegedű. Gondosan kigyantáva a vonó. Lát-szott, nemrégiben még — talán néhány perccel azelőtt — játszottak rajta. Nem fél-retették az öreg hegedűt, csak letették. Ottlétében s a mag-nós, televíziós környezetben az új és a hagyományok ne-mes összefonódását láttam. S aztán később a pedagógusban is.

Jobbágy Gábornak nemré-giben adta át a *Munka Érdemrend arany fokozatát Koc-sis László*, a Somogy megyei tanács elnökhelyettes. Negy-venhárom évig állt egy he-lyen, a katedrán, Drávagár-donyban. Kastélyosdombon csak helyettesített — átmen-teleg. A kisközségben meg-szűnt az iskola, a néhány gyerek a közeli Kastélyos-dombóra jár át.

— Hat éve nem volt itt la-kodalom — mondta később drávagárdonyi lakásán. S ez volt az egyetlen felhő a hom-lokán.

Mi tartotta itt Jobbágy Gá-bort?

— Nagykőrösön jártam ta-nítóképzőbe. Azokat az éveket sohasem tudom elfelejteni.

Arany János szelleme betöl-tött mindent. Az ő türelmes tehetségére hivatkoztak sok-szor a tanáraink is... Nyíl-tan megmondták, hogy örül-jünk, ha katedrához jutunk. Itt helyettesítői állást hir-dettek, régóta nem volt „mese-tere” a falunak.

Ugyanezen az úton jöttem be, persze akkor még nem volt köves. Tél volt, és 1930-at írtunk. Letélepedtem itt az édesanyámmal. Ő nemrég köl-tözött el az egyik testvérem-hez, mert megbetegedett. Az-óta egyedül élek. De várjon csak, ne így írja, nem egye-dül. Az idejövétel óta soha-sem éreztem magam magá-nyosnak... Csodálatos érzés az, hogy az emberről azt mondják a falubalik: a mi tanítónk.

Vagyont nem gyűjtött Job-bágy Gábor, csak munkája által gyarapodott és gyarapí-tott. Amikor idejött, még há-romszázan lakták a kis falut, a szám azóta kétharmadá-ra zsugorodott. Tanúja volt annak, miként élték át az it-eniek a gazdasági válságot, miként szenvedték végig a háborút. Amikor megperdült a dob, és árverezték a házat — ha tudott — ő adott köl-csön.

1945-ben tagja volt a föld-osztó bizottságnak, s azóta is tevékeny munkása a közélet-nek.

Külön krónikát lehetne ír-ni arról, hogy miként voltak a felszabadulás előtti kis köz-ségek tanítói a falvak min-denesei, hivatalos ügyekben tanácsadók, balesetknél első-

segélynyújtók is. Levéltári do-kumentumot láttam; a Hor-thy-rezsim egyik rendőrhiva-talnoka panaszkodik arról, hogy a falusi pedagógusokat nem lehet beépíteni a besúgó-hálózatba, sőt ők a rebellis szellem terjesztői. Jobbágy Gábor nemzedéke a nehéz időkben a bizalom letétemé-nyese volt, s az maradt az-után is.

Az idős tanító asztalát elbo-ritják az oklevelek, emlékla-pok. A községi, majd a járási tanács tagja volt, népfrontve-zető. Élt a lehetőséggel, hogy felelős közéleti posztra álljon azokért is, akik már kinőttek az iskolapadból.

Mosolyör-ző — ezt írtam a cikk elején. Hadd idézzem újra szavait

„Nem fáj elmenni, mert emlékek rakódtak körém. Ne higgye, hogy ez most amolyan önvigasztalás. Az évről évre gyarapodó szép emlékek körülfontják az embert és igazol-ják.

Tudja, milyen kivételes pil-lanatokot nyújt az élet? Nagy-szerű órákat éltem át, amikor azok a nagyapák hozták elem beiratni az unokájukat, akiket egykor fiatal tanítóként én is tanítottam.

Ez maga az élő idő.

A folytonos életet látom magam előtt. Ismerős arcok me-tamorfózisa. Azonosságok és különbözőségek. Hasonló a fej tartása, de tápláltabb arcból kerekedik a mosoly, s bizto-sabb a tekintet is. Hasonlít a testtartás is, de erősebb a mai kisdíák, és összehasonlíthatatlanul jobban öltözött. A mai gyerekeknek fogalmuk sincs arról, hogy volt idő, amikor egy pár cipő volt maga az álom.

De egy dolog sohasem vál-tozhat meg: a *tanító legyen tele derűs nyugalommal. És biztatással*. Csak figyelje meg egyszer! Amikor a gyermek az iskolába először lép, szorong. Fél. És mindig az ember arcába néz... Választ keres az ember tekintetében. S ennek a válasznak megnyugtatónak, biztatónak kell lennie. Mo-solyt várnak a gyerekszemek. Én a derűt akartam mindig megőrizni a katedrámon. Ta-lán sikerült is. Neveltem és nem fenytettem a gyereke-ket”.

Ez az ő ars poeticája. Persze Jobbágy Gábor még nem gondol tétlenségre, nagy munká-ba kezdett: megírja Dráva-gárdony történetét. Nagyon sok idős pedagógus akad, aki a nyugdíj éveit ennek a ne-mes foglalkozásnak szenteli. Egy nemzedék szorgalma, ön-zetlen ajándéka ez.

Akiket ők indítottak útnak, nem felejtik el a tanító hegedűjét, mosolyát, derűs ember-ségét.

TROSZT TIBOR